

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Klnteskoven og Klnteskov Kalkgrund

Natura 2000-område nr. 171
Habitatområde H150 og H207
Fuglebeskyttelsesområde F90

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015.
Klinteskov og Klinteskov
Kalkgrund.
Natura 2000-område nr. 171
Habitatområde H150 og H207
Fuglebeskyttelsesområde F90

Emneord:

Habitatdirektivet, miljømålsloven, målsætning, indsatsprogram, Natura 2000-plan, Møns Klint, Klinteskov, Klinteskov Kalkgrund.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Fejøgade 1
4800 Nykøbing F

www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Sprog:

Dansk

År: 2011

ISBE nr. 978-87-7091-425-3

ISBN nr. 978-87-7091-426-0

Dato: 1. december 2011

Forsidefoto: Natura 2000-område 171 set fra øst.

Fotograf: Jan Kofod Winther.

Resume:

Natura 2000-plan for Klinteskov og Klinteskov Kalkgrund (nr. 171). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	6
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	12
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	13
<i>Vurdering af tilstand</i>	13
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	17
Målsætning	18
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	19
<i>Konkret målsætning for naturtyper og arter</i>	20
<i>Modstridende interesser</i>	20
Indsatsprogram	21
<i>Generelle retningslinjer</i>	22
<i>Konkrete retningslinjer</i>	23
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	23
Sammenhæng og synergi med vandplan	24
Strategisk miljøvurdering	24
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	25
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	26
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	27
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	30

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

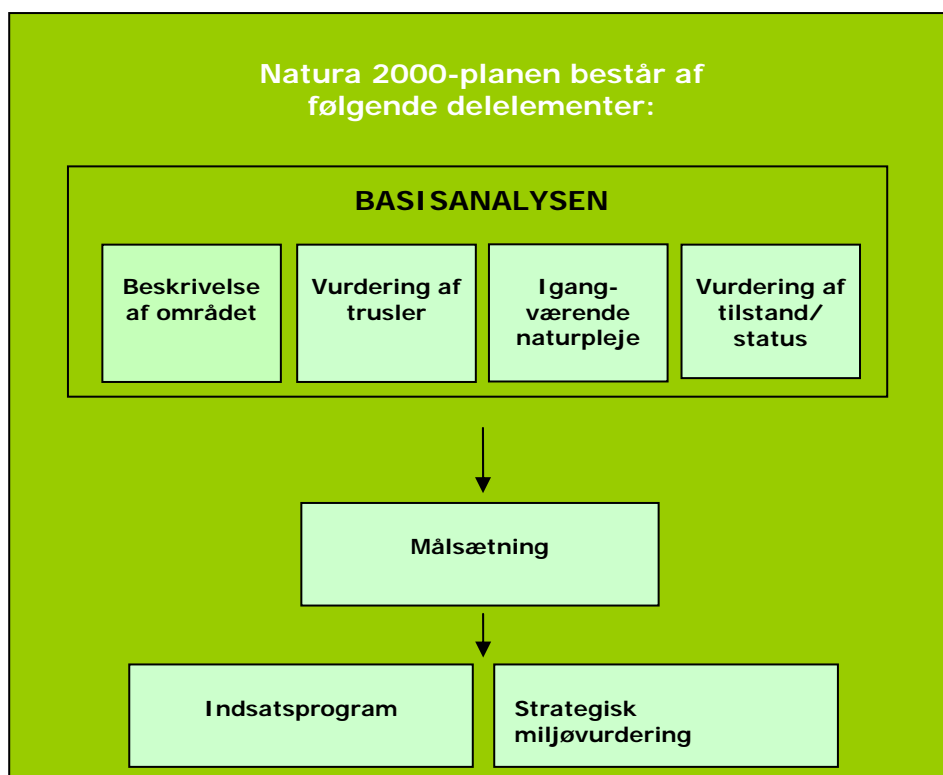
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland 2.6 Østersøen og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovpligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-område 171 har et areal på 2.994 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Det består af habitatområderne H150 og H207 samt fuglebeskyttelsesområde F90. Af Natura 2000-området er ca. 1.000 ha landareal. Det skovbevoksede areal er på 700 ha, hvoraf 674 ha er fredskov.

Møns Klint er et særpræget naturområde, der ikke bare karakteriseres ved den dramatiske, stejle kridtklint, men også ved skov og lysåbne områder med store naturværdier. De kridtformationer, der danner Møns Klint og landskabet bagved, er opstået ved, at kalkskal-ler fra mikroskopiske dyr er aflejret på bunden af det dybe tropiske hav, der dækkede Danmark i Kridttiden for 75 mio. år siden. I istiden er kalklaget blevet bearbejdet og forskubbet til et landskab, hvor undergrundens kridt er foldet op i en serie af kridtrygge og bakketoppe. Imellem disse findes aflejringer af moræneler, smeltevandssand og –grus som fald, dale og lavninger.

Udpegningsgrundlag for habitatområde H150 og H207		
Naturtyper:	Sandbanke (1110) Rev (1170) Kystklint/klippe (1230) Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Enekrat (5130) *Tørt kalksandsoverdrev (6120) Kalkoverdrev *orkideer (6210)	*Surt overdrev (6230) Hængesæk (7140) *Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Bøg på muld (9130) Bøg på kalk (9150) Ege-blandskov (9160) *Elle- og askeskov (91E0)
	* angiver prioriteret naturtype	
Arter:	Sumpvindelsnegl Stor vandsalamander	Bredøret flagermus

Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområde F90		
Fugle:	Hvepsevåge (ynglende) Vandrefalk (ynglende)	Høgesanger (ynglende) Rødrygget tornskade (ynglende)

Figur 2. Naturtyper (med typekode), fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlagene for Natura 2000-område 171. Der er anvendt de autoriserede korte navne på naturtyperne. De fuldstændige navne findes på www.nst.dk

Det marine habitatområde er præget af den fremtrædende kalkgrund, der kan henføres til naturtypen rev, hvorpå der findes en rig rødalgevegetation. To tredjedele af landarealet er skov, og Klinteskoven er ubetinget den vigtigste lokalitet i Danmark for skovnaturtypen bøgeskov på kalkbund. Skovbunden er her præget af den særlige kalkflora bl.a. med forskellige orkidéarter. Jordbunden veksler meget i skoven, hvor også bøgeskov på muldbund udgør en stor del.

Elle- og askesumpe findes spredt i lavninger i det bakkede terræn. På den kystvendte klint er skoven ikke tilgængelig for almindelig forstlig drift. Her træder også en serie af større og mindre kilder frem, der er kendetegnet ved kalkrigt vand og en tilknyttet vegetation, der flere steder domineres af mosser.

De vigtigste lysåbne habitatnaturtyper udenfor skovområderne er overdrevene, der er koncentreret på selve klinten, i Jydelejet, Høvblege og områder syd for Klinteskoven. Overdrevene kan henføres til fire forskellige overdrevstyper, med kalkoverdrev som den dominerende. Klinteskovsområdet rummer nogle af Danmarks vigtigste lokaliteter for denne naturtype i den prioriterede udgave med forekomst af vigtige orkidéarter. Den sjældne naturtype tørt kalksandsoverdrev er ligeledes i området. Den findes på partier, hvor kalk og smeltevands- eller morænesand eksponeres på grund af skrånende terræn, kreaturslitage eller andet. Her opnås de rette spirebetingelser for især de mange enårige urter, der karakteriserer naturtypen.

Tre søer over 5 ha i området hører til typen næringsrig sø. Af disse er Aborre Sø uden eller næsten uden menneskelig påvirkning, og den opfylder sin kvalitetsmålsætning.

Klinteskovsområdet er levested for mange sjældne arter – mere end 300 regionalt rødlistede arter er foreløbig optalt. Dagsommerfuglen sortpletlet blåfugl, hvis livscyklus er tilpasset overdrevsnaturen, har sin eneste tilbageværende danske ynglebestand på Høvblege. Vandrefalken har ynglet på klinten siden 2001 med succes. Området er Danmarks vigtigste orkidelokalitet med 18 registrerede arter, en enkelt af disse forekommer kun her i Danmark.

Stor gøgeurt i kanten af Klinteskov. Foto: Torben Hviid

I basisanalyserne for Natura 2000-område 171 findes der en mere detaljeret gennemgang af området. På Naturstyrelsens hjemmeside (www.nst.dk) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-området ligger i Vordingborg Kommune og inden for vandplanområdet hovedvandopland 2.6 Østersøen. Området tilhører den kontinentale biogeografiske region.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyper eller arter opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Arealreduktion/fragmentering er en trussel mod naturtyperne tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev.

Arealudvidelse og sammenkædning af eksisterende forekomster kan formentlig realiseres på lysåbne arealer ved blot at sikre ekstensiv afgræsning. På de kalkholdige og flere steder sandede jorder vil der ske en relativt hurtig udpining, som muliggør ekspansion af overdrevsnaturtyperne. Men langsigtet sammenkædning af de kalkoverdrev med vigtige orkideforekomster forudsætter konvertering af skovarealer.

Næringsstofbelastning

Næringsstofbelastning af marine områder og søer er en trussel. Den største trussel mod de marine rev er næringsstofbelastning med kvælstof og fosfor fra omkringliggende farvande, samt kvælstof fra luften, hvilket påvirker vegetationen på stenrevet negativt. Det ses f.eks. på de marine rev hvor de naturlige rødalgensamfund flere steder overvokses af trådalger. I mange søer er der stadig for stor tilførsel af næringsalte fra oplandet og/eller frigivelse af ophobet fosfor fra søbunden. På landjorden kan der være tale om randvirkning fra naboarealer i landbrugsmæssig drift eller ophobet næring fra tidligere driftspraksis. Belastningen påvirker generelt naturtypernes flora og fauna negativt.

Luftbåren deposition af kvælstof overskrider laveste tålegrænse for alle arealer i området med surt overdrev, hængesæk, kransnålgel-sø og skovnaturtyper. I skov er kvælstofafsætningen endnu større end generelt, på grund af skovens ru overflade, og dermed en forstærket trussel. Det gennemsnitlige kvælstofnedfald på kommuneniveau i området er 13 kg N/ha/år. Laveste tålegrænse for de nævnte naturtyper er 10 kg N/ha/år. Denne trussel behandles udførligt i Tillæg til basisanalysen, afsnit 4.1.

Tilgroning og uhensigtsmæssig drift

Tilgroning er et problem på naturtyperne tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev. Tilgroning hænger typisk sammen med uhensigtsmæssig drift, men truslen forstærkes ofte ved samspil med andre faktorer f.eks. næringsstofbelastning. På nogle af de værdifulde overdrev kan hensyn til sårbare og sjældne insekter og/eller planter betyde, at det kan være vanskeligt at forhindre en tilgroning med vedplanter over tid alene ved kreaturafgræsning, selv hvor der vintergræsses. Dette kan omvendt have en negativ konsekvens for andre arter, f.eks. rødrygget tornskade og høgesanger. Antallet af potentielle levesteder for sumpvindelsnegl begrænses sandsynligvis af tilgroning med pilekrat i lavbundsområder.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyperne forringes eller ødelægges, f.eks. ved mekanisk påvirkning af skovbunden. Desuden er der en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyperne mod bl.a. konvertering til andre skovnaturtyper, som ikke omfattes af habitatdirektivet.

Invasive arter

Invasive nåletræarter er konstateret i skovnaturtyperne bøg på muld og bøg på kalk, på nogle af kalkoverdrevene samt i de ikke-tilstandsvurderede naturtyper: enekrat, der findes sammen med kalkoverdrev, og kystklint/klippe – dvs. på selve klintesiden. Truslen er for kalkoverdrevenes vedkommende helt eller delvis imødegået gennem et LIFE-overdrevsprojekt.

Forstyrrelser

Uhensigtsmæssig færdsel er en trussel for vandrefalk og hvepsevåge. Begge arter skifter redested fra år til år, hvorfor trusselsbilledet varierer over tid. Indsamling af vandrefalkens æg eller unger er forekommet og er stadig en mulig trussel.

Bredøret flagermus er for nylig konstateret i Natura 2000-området. Arten forstyrres i det omfang dens levesteder i huse, hule træer mv. påvirkes negativt.

Fiskeri

Fiskeri med bundslæbende redskaber, hvorved der sker en fysisk ødelæggelse af naturtypen, dels ved fjernelse af bundflora og bundlevende dyr, og dels ved fjernelse af hårbund, sten og skaller, kan være en trussel mod områdets marine naturtype sandbanke, og er en trussel mod rev. Omfanget af det aktuelle fiskeri kendes ikke.

Den sydvestlige del af Natura 2000-område 171 med Klinteskoven, Høvblege med spredtvoksende buske og træer og de græsklædte Mandemarke Bakker. Til højre i billedets baggrund anes Busemarke Mose. Foto: Jan Kofod Winther

Igangværende pleje og genopretning

Størstedelen af dette Natura 2000-område er omfattet af en fredning fra 1983. Fredningen har til formål at bevare landskabelige, natur- og kulturhistoriske og naturvidenskabelige værdier samt at sikre offentlighedens færdselsmuligheder i området. Herudover indeholder fredningen et forbud mod plukning og opgravning af planter.

Områdets overdrev er under løbende pleje for at sikre mod tilgroning og næringsstoffophobning. I perioden 2004 til 2008 har statsejede dele af Klinteskoven som et af flere projektområder været med i et stort EU-støttet LIFE-projekt for overdrev. Projektets formål var at forbedre kvaliteten af de vigtigste eksisterende overdrev samt at rydde skov til fordel for etablering af nye overdrev. De vigtigste overdrev Høvblege og Jydelejet er statsejede, og Skov- og Naturstyrelsen er således ansvarlig for driften.

Vordingborg Kommune indgår løbende aftaler med private lodsejere i området om konkrete plejeprojekter.

Den statsejede østlige del af Klinteskoven er udlagt som naturskov, herunder en stor del urørt skov. Krageskoven er ved en bygningsfredning i og omkring Liselund Park udlagt som lystskov.

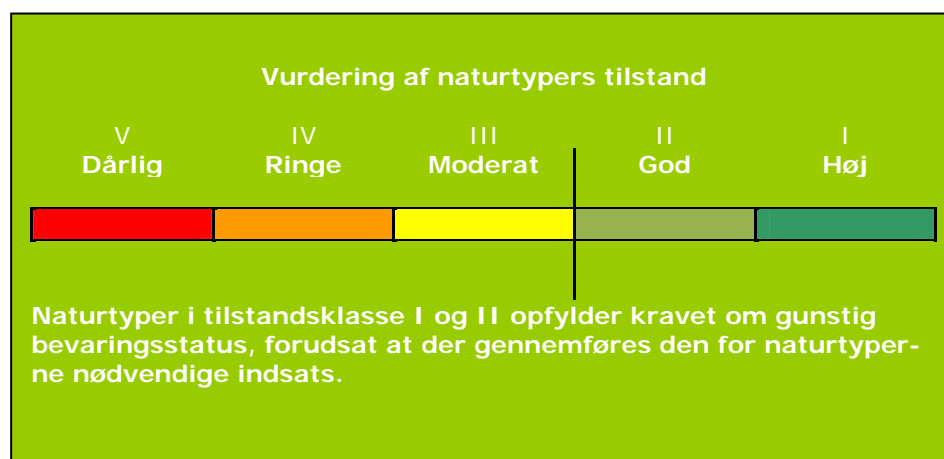
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden af de 23 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Naturtyperne er kortlagt dels i basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I er bedst og V er dårligst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Se evt. kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på <http://www.nst.dk> under "Se på kort over naturtilstand og forvaltningsbehov".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Naturtype	Kortlagt areal (hektar) fordelt på Naturtilstandsklasse					Total
	I	II	III	IV	V	
*Tørt kalksandsoverdrev 6120			3,1			3,1
Kalkoverdrev 6210 / *orkidéer		86,3	8,3			94,5
*Surt overdrev 6230		11,2				11,2
Hængesæk 7140		0,9				0,9
Kildevæld 7220		2,9	0,5			3,3
Rigkær 7230		0,7				0,7
Bøg på mor 9110	3,1	4,5				7,6
Bøg på muld 9130	23,3	194,9	4,9			223,1
Bøg på kalk 9150	84,4	80,7	0,5			165,6
Ege-blandskov 9160		3,1				3,1
*Elle- og askeskov 91E0	1,4	7,2				8,6

I Natura 2000-område 171, Klinteskoven og Klinteskov Kalkgrund, er der konstateret 6 af de 18 tilstandsvurderede lysåbne naturtyper og 5 af de 10 skovnaturtyper. Der er i alt kortlagt og tilstandsvurderet 520 ha med habitatnaturtyper, heraf 407 ha skov. Dertil kommer de endnu ikke tilstandsvurderede naturtyper, der – bortset fra de marine – dog arealmæssigt vurderes at være mindre betydende.

De arealmæssigt dominerende naturtyper er skovnaturtyperne bøg på muld og bøg på kalk, men også kalkoverdrev er en vigtig naturtype, der i dette Natura 2000-område er til stede som den prioriterede

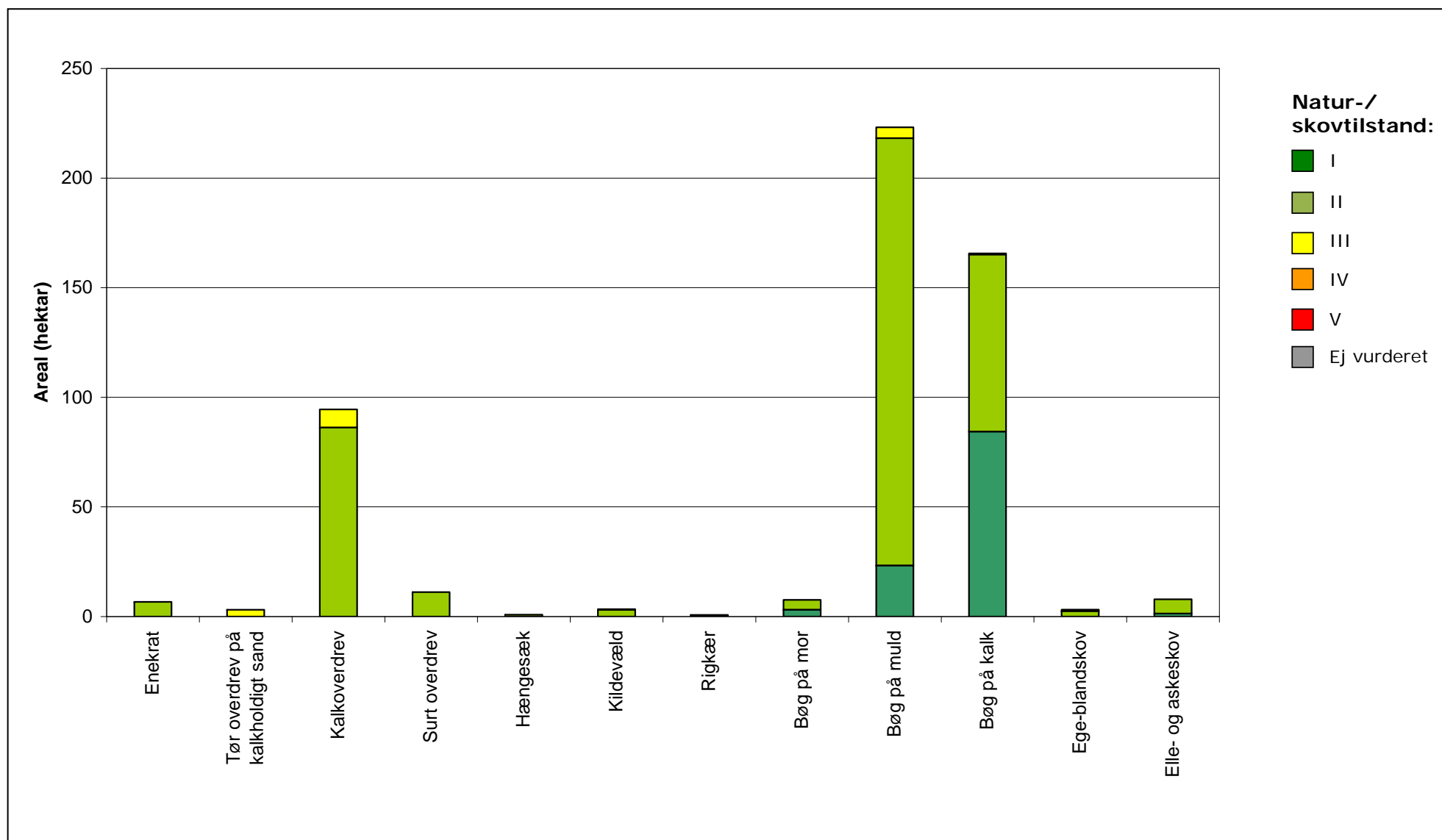
type med forekomst af vigtige orkidéer.

De store og vigtige kalkoverdrev højt artsindeks fra 0.8 - 1 på grund af vigtige orkidéforekomster og mange naturtypekarakteristiske arter. Strukturtilstanden er nogle steder moderat på grund af gødningspåvirkning fra tidligere dyrkning og tilgroningsproblemer. Nogle af de mindre kalkoverdrev og de små forekomster af tørt kalksandsoverdrev er alle i naturtilstand III på grund af fragmentering og stedvis tilgroning.

Alle forekomster af de lavbundsnaturtyper, d.v.s. hængesæk, kildevæld og rigkær, er i naturtilstand II, hvilket dækker over en god – høj strukturtilstand og god – moderat artstilstand. Der er generelt tale om små forekomster, og fragmentering er formentlig hovedårsagen til, at artsindeks ikke er højere.

Klinteskred ved Store Taler. Foto: Jan Kofod Winther

Figur 4. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstoftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

I Natura 2000-område 171 er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Naturtyperne: kildevæld og rigkær, da de har gode strukturforhold og ikke vurderes at være kritisk belastet af kvælstofdeposition eller andre trusler.
- Vandrefalk, da arten har positiv bestandsudvikling og ikke vurderes at være kritisk belastet af trusler.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- De marine naturtyper sandbanke og rev vurderes ugunstige pga. næringsstofbelastning. Rev tillige som følge af fiskeri med bundslæbende redskaber.
- Naturtyperne: tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev (herunder kalkoverdrev med vigtige orkidéforekomster) på grund af tilgroning, invasive arter og fragmentering. Naturtyperne er dog formentlig tæt på at opnå gunstig bevaringsstatus.
- De lysåbne naturtyper: surt overdrev, hængesæk og kransnålalge-sø og skovnaturtyperne: bøg på mor, bøg på muld, bøg på kalk, egeblandskov samt elle- og askeskov - på grund af næringsstofbelastning fra luften.
- Høgesanger på grund af eksterne forhold (i vinterkvarter, på trækruten og/eller klimabetinget) eller ikke-optimal pleje.

Prognosen for følgende arter og naturtyper er ukendt, da det aktuelle vidensniveau er utilstrækkeligt:

- Naturtyperne: kystklint/klippe, næringsrig sø og enekrat.
- Habitatarterne: stor vandsalamander, sumpvindelsnegl og bredøret flagermus.
- Ynglefuglene: hvepsevåge og rødrygget tornskade.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet.

Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Da der endnu ikke er udviklet et tilstandsvurderingssystem til brug for vurdering af areal og tilstand af levestederne for fuglearterne, er fastsættelse af målsætningen for de enkelte fuglearter på udpegningsgrundlaget sket på baggrund af en vurdering af, om størrelsen og kvaliteten af levestedet kan rumme bestanden, og ikke på om bestanden rent faktisk er til stede. De i planen angivne bestandsstørrelser er fastsat på baggrund af den officielle danske indmelding til EU.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Det overordnede mål for Natura 2000-område 171 har særligt fokus på den kalkbetingede natur. Flere af naturtyperne og arterne på udpegningsgrundlaget er vigtige pga. sjældenhed, en særligt truet status eller stor arealmæssig repræsentation i området.

Det overordnede mål for Natura 2000-område 171 er:

- At området som helhed fortsat rummer store og nationalt vigtige arealer af kalkbetingede skov- og overdrevsnaturtyper, der er levested for en lang række sjældne arter bl.a. orkidéer. Skovnaturtypen bøg på kalk, der i dette område udgør ca. 27 % af det samlede areal med typen i Danmark, sikres god - høj naturtilstand. Områdets kalkoverdrev med orkidéer, som er landets vigtigste, udvides i areal, og der etableres spredningskorridorer mellem de vigtigste overdrev, som opnår og vedligeholdes i høj naturtilstand.
- At den kystvendte klint fortsat henligger i fri, dynamisk naturtilstand.
- At gunstig bevaringsstatus opnås og sikres for naturtyperne: tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev med forekomster af vigtige orkidéer, surt overdrev og rigkær, der alle er truede i national og biogeografisk sammenhæng.
- At revene opnår god vandkvalitet og rummer et artsrigt dyre- og planteliv.
- At gunstig bevaringsstatus sikres for vandrefalk samt opnås og sikres for høgesanger, for hvilken Klinteskoven er eneste beskyttelsesområde i Danmark.
- At områdets økologiske sammenhæng og robusthed (dets økologiske integritet) som helhed sikres ved:
 - hensigtsmæssig drift og hydrologi,
 - lav næringsstofbelastning
 - gode etablerings- og spredningsmuligheder for arterne.

Konkret målsætning for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastsætter de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000 område 171:

- Naturtyper og arter sikres gunstig bevaringsstatus.
- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose, er udviklingen i deres areal og tilstand stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur-/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose, er udviklingen i deres natur/skovtilstand i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det. Det samlede areal af naturtypen/levestedet er stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt bevaringsstatus er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at deres levesteder kan danne grundlag for en ynglebestand/antal rastende fugle som minimum svarende til tilstanden ved direktivernes ikrafttræden eller et højere bestandsniveau, der siden da har afspejlet levestedernes bæreevne.
- Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.
- De truede naturtyper i området, tørt kalksandsoverdrev, kalkoverdrev med vigtige orkidéforekomster, surt overdrev og rigkær udvides arealmæssigt svarende til potentialet, efter afstemning af modstridende interesser og med udgangspunkt i tidligere forekomster, jf. afsnittet om modstridende interesser.
- Høj naturtilstand af de eksisterende kalkoverdrev med vigtige forekomster af orkidéer sikres ved gradvis etablering af spredningskorridorer og nye overdrevsarealer mellem de eksisterende. Dette er forudsætningen for langsigtet overlevelse af en række sårbare og sjældne arter, som er knyttet til naturtypen, f.eks. den eneste danske forekomst af sortpletet blåfugl. Arealudlæggen skal så vidt muligt være sket i ikke-habitatnaturtyper, jf. afsnittet om modstridende interesser.
- Yngle- og rasteområder for bredøret flagermus sikres.
- Tilstanden og det samlede areal af levesteder for rødrygget tornskade, høgesanger, hvepsevåge og vandrefalk som ynglefugle stabiliseres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede yngle- og fourageringssteder for arterne i området.
- Naturtypen rev sikres en gunstig bevaringsstatus.

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Tørt kalksandsoverdrev er knyttet til tør og soleksponeret, kalkholdig sandjord, som typisk findes på sydvendte skrænter eller klinter. Oftest er der tale om små forekomster mellem mere udbredte habitatnaturtyper som f.eks. kalkoverdrev. Naturtypen er karakteriseret ved erosion, hvorved den lette jord blottes og danner spirebed for enårige urter. Et højt græsningstryk på kalkoverdrev vil, hvor terræn- og jordbundsforhold er de rigtige, fremme tørt kalksandsoverdrev på bekostning af kalkoverdrev. Tørt kalksandsoverdrev er en truet naturtype og skal derfor prioriteres højt, men ikke på bekostning af kalkoverdrevsforekomster med vigtige orkidéer.

En overordnet målsætning om at etablere spredningskorridorer mellem de vigtige kalkoverdrev i klinteskovsområdet vil stedvis udfordre skovarealer. Flere steder i Klinteskoven er der et potentiale for at etablere "trædesten" i form af nye kalkoverdrev mellem de eksisterende kalkoverdrev. Der er skovdækkede partier, f.eks. ved Havrelukke, Hvidebjerg og Trylledansen, hvor kalken træder helt frem, og hvor der vokser orkidéer i små lysninger i skovpartier, der ikke er habitatnatur. Ved at etablere græsningsskov og mindre lysninger vil de eksisterende overdrev og disse trædesten formentlig kunne bindes sammen. Græsning kan godt etableres i skovnaturtypen bøg på kalk. Det skal generelt undgås at reducere det samlede areal med denne naturtype.

Kalkoverdrev med vigtige forekomster af orkidéer forekommer også i mosaik med den lysåbne type enekrat, der kun er ufuldstændig kortlagt. Denne type karakteriseres ved ene, tjørn, slåen og rosearter samt de karakteristiske arter fra bl.a. kalkoverdrevene. Det kan være aktuelt at udtynde vedplanter, herunder ene, til fordel for orkidéer og andre sårbare urter, insekter o.a., hvorved naturtypen enekrat arealmæssigt vil reduceres i forhold til kalkoverdrev.

Rigkær vil kunne genetableres på små lavbundsarealer, hvor der er et naturmæssigt potentiale, men hvor driften er ophørt og arealerne groet til. Der kan være tale om tilgroning med el, f.eks. ved nordkanten af Gravholmene, hvor skovnaturtypen elle- og askeskov er kortlagt på noget af det potentielle rigkærsareal. Eller der kan være tale om tilgroning med dunhammer og andre flerårige urter, f.eks. øst for Hunosøgård, som ikke er omfattet af en habitatnaturtype. Rigkær er i gunstig bevaringsstatus, og denne indsats derfor ikke programsat i 1. planperiode.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet, der bygger på de 4 sigtelinjer, beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntiløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.
- 1.2 Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i rigkær. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.
- 1.3 De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Plejen tilrettelægges lokalt i forhold til relevante arters levestedskrav, jf. retn.linje 1.6.
- 1.4 Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på skovarealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.
- 1.5 For de marine naturtyper sikres, at projekter og aktiviteter ikke skader lokaliteten.
- 1.6 Der sikres velegnede levesteder for arterne på udpegningsgrundlaget. Ved levesteder forstås områder med fouragemuligheder og (for habitat- og ynglefuglearter) med ynglemuligheder.
- 1.7 Der sikres tilstrækkelige, uforstyrrede levesteder for arterne på udpegningsgrundlaget, med hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed. Indsatsen gælder både menneskelig forstyrrelse og prædation.

- 1.8 Invasive plantearter, specielt invasive nåletræsarter, bekæmpes og deres spredning forebygges efter konkret faglig vurdering.

Konkrete retningslinjer

Sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 Udvidelse og sammenkædning af forekomster af tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev med vigtige orkidéforekomster søges realiseret.

Sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen sikres.

- 3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.
- 3.2 Yngle- og overvintringssteder for bredøret flagermus, f.eks. i bygninger og hule træer, beskyttes så vidt muligt mod ødelæggelse, hvor arten konstateres.
- 3.3 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.
- 3.4 Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev.

Sigtelinje 4. Der gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 Der gøres en særlig indsats for sikring af hensigtsmæssig pleje på eksisterende arealer med tørt kalksandsoverdrev og kalkoverdrev med vigtige orkidéforekomster.
- 4.2 Der søges indgået aftaler om etablering af nye kerneområder for kalkoverdrev med vigtige forekomster af orkidéer, etablering af skovgræsning og udvidelse af eksisterende kalkoverdrev med henblik på langsigtet realisering af den overordnede målsætning.

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

Planlagt indsats efter vandplanen, der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 171

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2- opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.nst.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes, er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De opta-

ger plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet.

Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne. Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for N 171: Klinteskoven og Klinteskoven Kalkgrund
kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk
under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk